

"Kâinat yüzünde hüsn-ü zâtîyi gösteren bir hüsn-ü arazî ve bir cemal-i mücerredi gösteren bir cemal-i hazîn ve mahbub-u hakikîye işaret eden bir aşk-ı sadık ve bütün esrarı cezbeden bir..." ifadelerini açar mısınız?

Hüsn-ü Araz: Güzelliği kendine ait olmayıp, bir başkasının güzelliğine işaret eden geçici güzellik demektir.

Kainattaki bütün güzellikler, Allah'ın sonsuz güzelliğine işaret eden geçici güzellikler hükmündedir ki Üstad Hazretleri **hüsn-ü araz** tabiri ile buna işaret ediyor.

Cemal-i Hazin: Hüzün veren güzellik demektir. Evet kainattaki geçici güzellikler bizzat ve sahibinden bağımsız bir şekilde sevilirlerse, insana hüzün ve acıdan başka bir şey vermezler. Zira kainattaki geçici güzelliklerin misyonu daimi güzelliğe levha ve işaret olmak içindir. Biz bu misyonu unutup bu geçici güzellikleri bizatihi seversek, bu bize ceza olarak hüzün ve keder verir. Ekser mecazi aşkların hüzünlü ve kederli olması bu sırdan dolayıdır.

Öyle ise acıdan ve azaptan mücerret olan ve ayrıca fena ve zevalden mahfuz olan "**Cemal-i mücerred**"e yönelmeliyiz, ona aşık olmalıyız. Hüzün veren mecazi güzellikler, gelip geçici olduğu için insana ancak azap ve hüzün verir.

Aşk-ı Sadık: Yüz binler peygamberlerin, milyonlarca asfiya ve evliyanın Allah'a olan sadık ve katışıksız aşkları, bir levha gibi ezeli ve ebedi bir mahbuba işaret ediyor. Evet aşk maşuka en büyük delildir. İnsanın kalbindeki aşk duygusu, sermedi bir güzelliği sevip ona perestiş etmek için takılmıştır. Mide nasıl rızka müptela onu ispat ediyorsa, sağlam ve doğru aşklar da aşık olunan Allah'ın sonsuz güzelliğine işaret ediyorlar. Yalancı aşklar mecazi sevgiliye, hakiki ve sadık aşklar ise ilahi sevgiliye işaret ediyor.

İncizap, çekilmeye müsait olma halidir. Yani insan vicdanında çekilmeye müsait haller ve duygular vardır, demektir ki, bu haller birer pencere, birer delik mesabesindedirler.

Cazib, ise çekilmeye müsait olan, o latife ve duyguları kendine çeken şey anlamındadır. Yani Allah'ın sonsuz cemal ve kemali bir cazibe kaynağıdır. İnsanın mahiyetindeki bütün duyguları kendine çekiyor.

Allah'ın ebedi cemal ve kemali, kainatta müthiş bir cazibe kaynağı olmuştur. Allah bu cazibeye karşılık verecek, incizab halini de insanın fitratına ve vicdanına derc etmiştir. Böylelikle cazibe ile incizab arasında sürekli bir alış veriş oluşuyor. Bu hal aynı zamanda Allah'ın varlığına ve birliğine de delil teşkil ediyor.

Mesela, radyo istasyonu ancak alıcı ve verici ile çalışabilir. Bütün radyo alıcılarından çıkan sesler hep birlikte radyo istasyonuna işaret ve delalet ederler. Aynı şekilde bütün insanların vicdanında hissettiği cazibe halleri, cazibedar bir hakikati ve güzelliği akla gösterir.